

הגליל, החרוז והצליל

עדנה מיטוון-מלר

לזכר המשורר, המתרגם והעורך
פרופ' נעים עריידי,
שהלך מעמנו בטרם עת
(1950-2015)

עצמם. במקום הזה נבטו זרעים של שיתוף, אחווה ואהבה בשדותינו. כל אלו בזכות אישיותו יוצאת הדופן של המשורר נעים עריידי ז"ל.

בתוקף תפקידי באגודת הסופרים העברים, ארגנתי ביקורים ב-2004 וב-2006, בשיתוף עם "אמנות לעם" של משוררים עבריים מהאגודה בכפר מג'אר, בפסטיבל השירה השביעי והתשיעי הבינלאומי. הנושא המדובר ב-2006 – עמד בסימן "מראה מקום" – שירת מקום ונוף.

ערכנו מושב מיוחד לזכר המשוררת דליה רביקוביץ, שהתארח עמנו ב-2004 במקום. (הפעם השתתפו המשוררים חמוטל בר-יוסף, משה בן-שאול, שלמה אבאי, רחל חלפי, רנה לוינזון, אביבה דורון, חוה פנחס-כהן, אשר רייך, קרן אלקלעי-גוט, משה בן-שאול, רוני סומק, מירון איזקסון, ציפי שחרור, אילן שיינפלד, מאיה בז'ראנו, האחים חקק, סבינה מסג, יוסי שריד, אורנה רבהון,

נעים עריידי

דורית וייסמן, יערה בן-דוד, אסתר איזון, שולמית חוה הלוי ואמתכם הנאמנה).

פגשתי לראשונה במרתף "עקד" בבר-כוכבא 29, בת"א, מקום מפגשם של משוררי שנות השישים והשבעים בארץ, שלא היו רבים כמשוררי שנות האלפיים, אך איכותם ניכרה לעין וללב.

היה זה ערב קיצי קסום בקיץ 1977 של השקת שני ספרים ראשונים של נעים עריידי "איך אפשר לאהוב" (שעורר דיון בסוגיית הכתיבה בעברית של שירה דרוזית) ו"חמלה ופחד" ושני ספריי "הים" ו"מלה חמה".

מרתף עקד המסוגנן היה עמוס קהל אוהד, סופרים, משוררים, בני משפחה, ידידים וכמובן המשורר והעורך הנכבד איתמר יעוז-קסט, שעמד מאחורי הוצאתם לאור של ארבעת הספרים האלה וגם שיבחה אותם.

"ניחוח הגליל הצלול / העיר את העיר העשנה / עת בשורת מותך / היכתה בי ככווייה. / סמטאות הגליל בכו מרורים / על עזיבתך הבלתי צפויה. / ההרים קרסו כחיילים בתבוסה / ושחפים נבהלו ונמלטו במנוסה. / עורבים מיררו כבמגילת איכה / והקיץ הקיא את הסתיו שהפך לעיסה / כמו בתום ארוחה מקולקלה. / ואני ביכיתי בחדרי חדריי / את אחרית הניחוח הגלילי / הרעות והשמחה / אַלְלִי"

הוא הלך מאתנו אביר הגליל, ארוז הלבנון צעיר מדיי, נחוש מדיי, פעיל מדיי, מוכשר

מדיי, בטרם עת. המשורר, איש הרנסנס, שהקים למענו ולמען משוררי הים התיכון בשנת 1998 את פסטיבל מג'אר הבינלאומי לשירה, בו זכינו לאירוח מופלא בל יישכח על-פי המסורת הדרוזית העתיקה, ובו זכינו לטעום מקסמי הגליל החרוז והצלול.

הסופרת הצרפתייה סידוני-גבריאל קולט אמרה: כי "על המשורר לשכוח את המציאות, להבטיח לעולם פלאות, לחגוג ניצחונות ולהכחיש את המוות". ואכן מסורת זו של פסטיבל מג'אר מגשימה ומיישמת את דבריה של קולט הלכה למעשה.

כאן נפגשו תרבויות, לשונות, דתות ומסורות שונות באחווה, בחיך ובשיתוף פעולה פורה. כאן נבנה גשר בין יוצרים מעולמות וממדינות שונות, כאן נוצר רב-שיח אנושי וספרותי המדגיש את תרומתה של השירה לחיים

נעים תרומתו. מה הפלא, כי זכה פעמיים בפרס ראש הממשלה ליצירה ע"ש לוי אשכול.
 ב-1995 ראתה אור האנתולוגיה "בת קול" – עולמה של משוררת (אותה זכיתי לערוך לצידה של המשוררת והמתרגמת גילה אוריאלי), מבחר של 100 שנות נשית במקור ובתרגום משמונה לשונות שונות. נעים התרגש מאוד מול אסופה זו ומייד אימצה לליבו ולימד מפרסומיה בחוגים לספרות עברית השוואתית באוניברסיטת חיפה.
 מורי ורבי יהודה עמיחי אמר לא אחת באוזני תלמידיו בסדנא לכתיבה יצירתית בכיכר בתי-מחסה, בעיר העתיקה, בבית הסופר, בירושלים, בראשית שנות השבעים, "כי רק משורר הבטוח ביצירתו מסוגל לפרגן לאחרים".
 אבד לנו איש שכזה, מקשיב, מפרגן, תומך, שהתווה לנו דרך לאחוות תרבויות, עמים, מסורות ואמנויות בגליל, בחרוז ובצליל. ואולי אחיו המסור עלי והשיך המחנך – נאזים סירחאן – מעמודי התווך של פסטיבל מג'אר יזכו להמשיך מפעל ייחודי משמעותי זה המנביט זרעים של שיתוף, אחווה ואהבה בשדותינו, ומתבטא בשירו האהוב והידוע של נעים ז"ל. ■

מכאן נקשרה נפשי בנפשו של נעים, והיינו לרעים אמיתיים שנים רבות. לימים, ראו אור עוד ספרים רבים של נעים – "חזרתי אל הכפר" – עם עובד (1986), "אולי זו אהבה" – ספריית מעריב (1989), "בחמישה מימדים" – ספריית הפועלים (1991), "רומן" – ביתן (1992), "לא על החומס לבדו" – דניאלה דינור (2000) (בשיתוף עם דני ליטני), "שקטים חודרים" – קוראים (2002), "משאיר את הכעס לאחרים" – גוונים (2006) ו"כל העונות 1972-2006" מבחר (2010) ועוד.
 בד בבד, פרסם מחקרים רבים במסגרת אוניברסיטאות חיפה ובראילון, קובצי תרגומים "כצלו של קול" – קובץ יצירות מחיי הדרוזים ותרבותם – הקיבוץ המאוחד (1983), "חיילים של מים" בשיתוף עם נביל טנוס, קובץ שירים וסיפורים מאת סיהאם דאוד, זכי דרוויש, אמיל חביבי, מוחמד עלי טהא, מוחמד נפחא ונעים עצמו. כמו כן, פרסם ממבחר שירת אדוניס – "תחיליות" ב-1989.
 גם במקראות בספרות עברית לבתי ספר יסודיים ותיכוניים ולתכנית בחינת הבגרות במגזר הדרוזי – תרם

מה נאמר למי / נעים עריידי

מה נאמר למי	הבט כיצד נראים מרחוק	הו, מה קשה הצפייה בליקה
על בני אדם, על עמים ועלינו.	זקנים נשים וטף	ומה קשה היא ביום
היכן נהיה	בכעס רב	איזוהי שפת הבדידות
היכן עכשו	ובענג רב	של אַמְנִים דְמוּנֵי אָדָם
והיכן היינו.	מרחיקים את האלים	איזוהי השירה
מה נאמר למי	מעלינו.	האמנות
אתה עם מה	מה יאמר אבינו שבשמים	איזוהי השתיקה הטובה ביותר
ואני עם מי	ומה יאמר אבינו שבאדמה	שפזעקת הבל מן הדם
הבט קרוב בשפת המראות	אם נס לא יקרה	תוכל להסביר באמת
הבט רחוק	ואם אש לא תבער	את מה שאמר למי
ראה	האם נספיק לראות	בזה הרגע המשלם.
כיצד מאכלת האבות	במו עינינו	
נועצת באפן חד	את מספר הכוכבים שבמנינים	
את עיניה בעינינו.	יהיו צאצאינו.	